

Sygn. akt V ACa 162/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Roman Kowalkowski
Sędziowie:	SA Artur Lesiak del. SO Anna Daniszewska (spr.)
Protokolant:	sekretarz sądowy Żaneta Dombrowska

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2012 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa (...)

przeciwko G. C.

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 31 sierpnia 2011 r. sygn. akt I C 398/10

oddala apelację.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt V ACa 162/12

UZASADNIENIE

Powód (...) wniósł o zasądzenie od pozwanego G. C. - Dyrektora (...) – F. kwoty 200.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdy moralne, naruszenie godności, czci i dobrego imienia.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż w piśmie nr DD/OP/ - (...) – w odpowiedzi na jego skargę, pozwany podał nieprawdziwe informacje dotyczące prób wymuszania przez niego skierowania wniosków nagrodowych za pełnienie funkcji starszego celi oraz jego stosunku do(...) które to informacje uniemożliwiają mu skorzystanie z warunkowego przedterminowego zwolnienia.

Pismem procesowym z dnia 29 lipca 2011r. powód rozszerzył powództwo wnosząc o nakazanie pozwanemu pisemnego przeproszenia powoda oraz o zasądzenie dalszej kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia. Powód podniósł, iż

pozwany naruszył jego dobra osobiste zaniechując kontroli podległych mu funkcjonariuszy, dopuszczając do łamania prawa, dyskryminowania, szykanowania i poniżania oraz stosowania tortur psychicznych i naruszenia przepisów Konwencji Praw Człowieka.

Wobec błędnego doręczenia odpisu pozwu i wstąpienia do sprawy Skarbu Państwa - (...) – F., po ustaleniu, iż pozwanym w procesie jest wyłącznie G. C., Sąd Okręgowy zwolnił od udziału w sprawie w charakterze pozwanego Skarb Państwa - (...).

Wyrokiem z dnia 31 sierpnia 2011r. Sąd Okręgowy w (...) oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania, obciążając kosztami sądowymi, od których powód był zwolniony, Skarb Państwa.

Rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód odbywał karę (...)w (...). Będąc osadzonym w celi dwuosobowej z osobą głuchoniemą od dnia 15 lutego 2010r. pełnił funkcję starszego celi. Z tytułu pełnienia powyższej funkcji powód nie był nagradzany. W związku z brakiem kierowania wniosków nagrodowych powód złożył skargę do (...) oraz osobiście zgłaszał pozwanemu, który jest D. (...) swoje uwagi na temat funkcjonariuszy i ich stosunku do powoda. Powód był poddany terapii (...), którą odbył w (...), jednakże po terapii odmówił udziału w mitingach (...).

Odpowiadając na skargę powoda z dnia 24 czerwca 2010r. pozwany, w ramach obowiązków służbowych, skierował do powoda w dniu 20 lipca 2010r. pismo nr DD/OP- (...), w którym podtrzymał decyzję wychowawcy o braku podstaw do przyznania nagrody za wykonywanie przez powoda funkcji starszego celi.

Pomiędzy stronami nie występuje stosunek osobisty. Wszelkie kontakty powoda z pozwanym, treść pisma nr DD/OP- (...) świadczą, iż relacje pomiędzy stronami miały charakter jedynie służbowy.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dołączonego przez powoda pisma nr DD/OP- (...), którego autentyczność nie była kwestionowana przez pozwanego i nie budziła wątpliwości Sądu Okręgowego, a także na podstawie zeznań świadków I. C. i M. E. oraz zeznań pozwanego G. C., które to zeznania są spójne, logiczne i wzajemnie korespondujące, wobec czego Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do ich kwestionowania. Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom powoda, jednakże miał na uwadze, iż opisywane przez niego problemy i nieprawidłowości przedstawione zostały w sposób subiektywny i związane są z funkcjonowaniem (...) jako jednostki penitencjarnej, a nie działalności osobistej pozwanego.

Sąd Okręgowy zważył, iż przepis art. 24 k.c. wymienia przesłanki i środki sądowej ochrony dóbr osobistych, którymi są nimi: istnienie dobra osobistego, zagrożenie lub naruszenie tego dobra oraz bezprawność zagrożenia lub naruszenia. Zgodnie z treścią art. 6 k.c. powód winien wykazać, jakie dobra osobiste naruszył pozwany i w jaki sposób przejawiało się bezprawne działanie pozwanego.

W ocenie Sądu Okręgowego roszczenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wskazał, iż powód podał jedynie, iż pozwany naruszył jego dobra osobiste tj. godność, dobre imię oraz zdrowie twierdząc jednocześnie, iż naruszenie to przejawiało się w treści pisma nr DD/OP- (...) oraz brakiem reakcji pozwanego na zgłaszane przez niego nieprawidłowości w działaniu jednostki i funkcjonariuszy.

Sąd Okręgowy zważył, iż wskazane działania, czy zaniechania pozwanego związane były z wykonywaniem przez niego funkcji D. (...) - F., w którym to (...) powód odbywał karę (...). Powód zatem, zgodnie z treścią art. 417 § 1 k.c. winien wytoczyć powództwo przeciwko Skarbowi Państwa —(...) w B.-F., który ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej. Tymczasem powód zarówno w piśmie procesowym z dnia 25 sierpnia 2010r., jak również na posiedzeniu w dniu 9 maja 2011r. jednoznacznie wyjaśnił, iż niniejsze powództwo wytoczył przeciwko G. C., który jest D. (...)w (...), nie zaś przeciwko Skarbowi Państwa - (...).

Zdaniem Sądu Okręgowego, analiza treści pisma będącego podstawą niniejszego powództwa, jak również treść zeznań powoda, świadczą, iż działania pozwanego miały wyłącznie charakter służbowy i podejmowane były w związku z wykonywaniem obowiązków dyrektora (...). Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, iż pozwany stanowczo zaprzeczył, aby pomiędzy nim a powodem istniały jakieś relacje osobiste oraz wskazał, iż działania podległych mu funkcjonariuszy i pracowników (...) były zgodne z prawem. Również zeznający w sprawie świadkowie I. C., jak i M. E. potwierdzili, iż kontakty pozwanego z powodem miały jedynie charakter służbowy.

W tym stanie sprawy, Sąd Okręgowy uznał, iż zebrany w sprawie materiał dowodowy bezspornie wskazuje, iż relacje pomiędzy powodem a pozwany miały wyłącznie charakter służbowy i zgłaszane przez powoda naruszenia dóbr osobistych związane są z wykonywaniem obowiązków służbowych przez pozwanego. Powód nie wykazał, aby pozwany G. C. jakimkolwiek działaniem czy zaniechaniem naruszył jego dobra osobiste, gdyż przedstawione przez powoda zarzuty dotyczą czynności podejmowanych przez pozwanego, ale w ramach wykonywania władzy publicznej.

Z uwagi na powyższe, Sąd Okręgowy uznał, iż pozwany nie posiada legitymacji biernej tj. uprawnienia do występowania w charakterze strony pozwanej w niniejszym procesie, wobec czego powództwo na podstawie art. 417 § 1 k. c. a contrario podlegało oddaleniu.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych stosowanym a contrario.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód zaskarżając go w całości i wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie powództwa w całości.

Skarżący zarzucił, iż Sąd I instancji nie rozpoznał zgłoszonych przez niego w pozwie zarzutów, co skutkowało nierozpoznananiem istoty sprawy.

Skarżący podniósł, iż pozwany jako D. (...) ponosi pełną odpowiedzialność za działanie swojej jednostki. Skarżący wskazał, iż doszło do naruszenia jego praw wynikających z art. 3 Konwencji Praw Człowieka.

Zdaniem skarżącego, pozwany ignorował zgłaszane przez niego skargi, łamał przysługujące mu prawa i winien ponieść za to odpowiedzialność.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie wskazać należy, iż Sąd drugiej instancji w systemie apelacyjnym jest instancją merytoryczną, co oznacza, że Sąd ten ma obowiązek poczynić własne ustalenia faktyczne i ocenić je samodzielnie z punktu widzenia prawa materialnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2000 r., sygn. akt III CKN 812/98, OSNC z 2000 r., Nr 10, poz. 193). Sąd drugiej instancji może ponownie przeprowadzić dowody przeprowadzone w pierwszej instancji, może również podzielić ustalenia sądu pierwszej instancji i przyjąć je za podstawę własnego orzeczenia. Może także przeprowadzić nowe dowody (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2000 r., II UKN 385/99, OSNP z 2001 r., nr 15, poz. 493).

Sąd drugiej instancji rozpoznając sprawę na skutek apelacji, nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, jednakże nie może z urzędu wziąć pod rozagę uchybień przepisom prawa procesowego nieobjętych zarzutami apelacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2011 r. w sprawie I UK 357/10, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, mająca moc zasady prawnej z 31 stycznia 2008 r. w sprawie III CZP 49/07).

Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje i podziela ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji, z tym zastrzeżeniem, iż pismo nr DD/OP- (...) skierowane do pozwanego w ramach odpowiedzi na zgłoszone przez niego skargi, datowane na 19 lipca 2010 r., wysłane do pozwanego w dniu 20 lipca 2010 r. nie zostało podpisane przez pozwanego, a przez

jego zastępcę - A. L.. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w pozostałym zakresie Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny i ocenił zgromadzony w sprawie materiał dowodowy.

Wbrew twierdzeniom skarżącego, Sąd I instancji rozpoznał istotę sprawy. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2011 r. w sprawie I UK 70/11). W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy trafnie przyjął, w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy oraz twierdzenia powoda, iż brak podstaw do uwzględnienia powództwa.

Sąd Apelacyjny podziela rozważania prawne zawarte w pisemnych motywach rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego. W myśl art. 23 i 24 k.c. każdej osobie fizycznej służy ochrona jej dóbr osobistych. Naruszenia dobra osobistego rozumianego jako prawa podmiotowego osoby fizycznej dopuszcza się każdy, kto w takie dobro chronione konkretną normą prawa lub zasadami współżycia społecznego godzi w sposób bezprawny. Z przepisu art. 24 kc wynika domniemanie bezprawności, a zatem na pokrzywdzonym ciąży jedynie obowiązek wykazania naruszenia, bądź zagrożenia konkretnego dobra osobistego, zaś sprawca by uwolnić się od odpowiedzialności musi wykazać okoliczności wyłączające bezprawność swojego zachowania. Musi zatem wykazać, że jego zachowanie mieściło się w ramach obowiązującego porządku prawnego oraz zasad współżycia społecznego.

Skarżący, uzasadniając swoje roszczenie podniósł, iż pozwany naruszył jego dobra osobiste tj. godność, dobre imię oraz cześć, a naruszenie to przejawiało się w treści pisma nr DD/OP- (...) oraz brakiem reakcji pozwanego na zgłaszane przez niego nieprawidłowości w działaniu jednostki i pracy funkcjonariuszy. Jak trafnie zauważył Sąd Okręgowy wskazane działania, czy zaniechania pozwanego związane były z wykonywaniem przez niego funkcji D. (...) w B. - F., w którym to (...) powód odbywał karę (...).

W kontekście powyższego podkreślenia wymaga, iż działanie w charakterze funkcjonariusza publicznego, nie eliminuje automatycznie odpowiedzialności osoby, która dopuściła się naruszenia dobra osobistego innej osoby (por. wyrok z dnia 19.12.2002r. II CKN 167/01).

W orzecznictwie za utrwalony należy pogląd, iż działanie w ramach tak określonej "legalności" nie wyłącza automatycznie bezprawności działania funkcjonariusza (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1972 r., II CR 370/72, OSNC 1973, nr 7-8, poz. 141 i z dnia 19 października 2000 r., III CKN 866/98, OSNC 2001, nr 4, poz. 61). Jeżeli motywacja np. decyzji administracyjnej narusza dobra osobiste zainteresowanego, wykracza poza niezbędne ramy, zawiera niewłaściwe pod względem formy oceny dotyczące właściwości lub postępowania danej osoby lub posługuje się sformułowaniami godzącymi w chronione dobra osobiste, to może dojść do zniweczenia podstawy wyłączenia bezprawności działania. Okoliczność, że osoba reprezentująca przedsiębiorstwo lub inną jednostkę organizacyjną działa - naruszając cudze dobro osobiste - w takim charakterze, nie zwalnia tej osoby odpowiedzialności wobec pokrzywdzonego przewidzianej w art. 24 § 1 k.c. W takim wypadku stroną pozwaną w procesie o ochronę dobra osobistego może być zarówno wymieniona osoba, jak i jednostka, którą ona reprezentowała. (wyrok z dnia 28.11.1980r. IV CR 475/80 OSN 1981/9/170). Roszczenia o ochronę dóbr osobistych mogą być kierowane zarówno wobec osób fizycznych, jak i osób prawnych, a osoby fizyczne działające jako organy tych ostatnich ponoszą w tym zakresie także indywidualną odpowiedzialność.

Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 4 marca 1997 r., I (...) (niepubl.) wyjaśnił, iż o tym, czy naruszenie dobra osobistego zostało istotnie dokonane, decyduje obiektywna ocena konkretnych okoliczności faktycznych, nie zaś subiektywne odczucie osoby zainteresowanej. Do takiej konstatacji prowadzi też brzmienie art. 24 § 1 zd. 1 k.c., w myśl którego ten, czyje dobro osobiste zostało zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania chyba, że nie jest ono bezprawne. O bezprawności zaś może być mowa wtedy, kiedy to cudze działanie narusza ustanowione konkretne nakazy i zakazy. W pojęciu bezprawności czynności nie mieszczą się natomiast uchybienia, omyłki, niedokładności, przeinaczenia i inne wadliwości pozbawione cech ocennych wobec określonej osoby.

Mając na względzie powyższe uznać należy, iż w niniejszej sprawie powód nie wykazał, aby pozwany G. C. pełniąc funkcję D. (...) jakimkolwiek działaniem, czy zaniechaniem naruszył jego dobra osobiste, w szczególności, aby wydając w stosunku do niego decyzje przekroczył swoje uprawnienia w sposób godzący w dobra osobiste skarżącego. Skarżący nie przytoczył żadnego konkretnego przykładu, poza pismem nr DD/OP- (...), czy odmową udostępnienia akt osobopoznawczych - **naruszenia przez pozwanego** jego dóbr osobistych. Skarżący wskazując w toku przesłuchania w charakterze strony, iż odmawiano mu zatrudnienia, widzeń bezdolorowych z (...), udziału w kółku plastycznym czy sporządzano niekorzystne dla niego opinie, nie podnosił, iż czynił to bezpośrednio pozwany, a wręcz przeciwnie wskazywał na nieprawidłowości w pracy innych pracowników jednostki penitencjarnej kierowanej przez pozwanego. Powód nie sprecyzował, **jakie konkretnie działania pozwanego i w jakim czasie podjęte**, w zakresie kierowania podległymi pracownikami, czy też braku reakcji na jakie zgłaszane przez skarżącego nieprawidłowości w ich działaniu, godziły w jego dobra osobiste. Powód przytoczył ogólne stwierdzenia, że pozwany go szykanował i dyskryminował, pomawiał, zbyt surowo karał, stosował wobec niego tortury psychiczne i poniżał. Nie wskazał jednak konkretnych przykładów takich działań, a taki obowiązek leży po stronie podmiotu inicjującego proces cywilny. Postępowanie sądowe nie ma za zadanie poszukiwać dowodów uzasadniających żądanie pozwu i rzeczą powoda jest wskazać, jakie zachowania pozwanego godziły w jego dobra osobiste, co uzasadniałoby ochronę tych dóbr. Żaden zaś przepis Kodeksu Karnego Wykonawczego, ani też Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, nie przewiduje udostępniania skazanemu, dotyczących jego osoby, akt osobopoznawczych.

Podkreślić ponadto należy, iż pismo skierowane do skarżącego nr DD/OP- (...), którego treść - w jego ocenie - narusza dobra osobiste skarżącego, nie zostało sporządzone, ani podpisane przez G. C.. Autorem tego pisma jest Zastępca D. (...), działający z upoważnienia D. (...) w B. - A. L.. Nie sposób zatem przyjąć, iż treść pisma, którą powód poczuł się urażony została osobiście sformułowana przez pozwanego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy nie wynika, aby w ramach swoich czynności, pozwany w jakikolwiek sposób naruszył dobra osobiste skarżącego opisane w treści pozwu i pisma rozszerzającego żądanie pozwu.

Podkreślenia wymaga w tym miejscu, iż pozwany jako osoba fizyczna nie może odpowiadać za nieudostępnienie skarżącemu jakichkolwiek dokumentów (w tym akt osobopoznawczych) dotyczących jego osoby, niezatrudnienia powoda itp., albowiem takie uprawnienia pozwany posiada jedynie jako D. (...) i nie może za swoje ewentualne zaniechania w tym zakresie, czy też prawidłowość zarządzania (...) odpowiadać jako osoba fizyczna. Takich bowiem uprawnień pozwany - jako określona osoba fizyczna - osobiście nie posiada. Podobnie przedstawia się kwestia kierowania co do osoby skarżącego wniosków nagrodowych i jego leczenia (...). Skarżący nie może też od pozwanego - jako osoby fizycznej - domagać się właściwego nadzoru nad funkcjonariuszami służby więziennej, gdyż nie podlegają mu oni jako osobie fizycznej, ale jako D. jednostki penitencjarnej. Oddalenie powództwa jest zatem zasadne wobec braku przesłanek podmiotowych odpowiedzialności pozwanego. Pozwany działa w jednostce penitencjarnej w ramach swoich kompetencji, na określonej podstawie prawnej, a jeśli nawet wykroczył poza swoje kompetencje, to jako funkcjonariusz publiczny, a nie jako osoba fizyczna. Jeżeli motywacja decyzji podejmowanych przez pozwanego naruszałaby dobra osobiste zainteresowanego, wykraczałaby poza niezbędne ramy, zawierała niewłaściwe pod względem formy oceny, dotyczące właściwości lub postępowania powoda lub posługiwałby się sformułowaniami godzącymi w chronione dobra osobiste mogłyby dojść do zniweczenia bezprawności działania i wówczas pozwany pełniący funkcję D. (...) miałby legitymację do występowania w sprawie po stronie pozwanej jako osoba fizyczna (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1980r. w sprawie IV CR 475/80, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie III CKN 167/01). Takich okoliczności skarżący jednak nie wykazał, stąd też zasadnie Sąd Okręgowy powództwo oddalił.

Za bezzasadny Sąd Apelacyjny uznał podniesiony w apelacji zarzut naruszenia przez pozwanego art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Przepis ten stanowi, iż nikt nie może być poddany torturom, ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu. Skarżący nie wskazał, na czym miałyby polegać naruszenie

cytowanego przepisu , a jedynie lakonicznie , bez jakiegokolwiek rzeczowego uzasadnienia - rozszerzając powództwo powołał się w uzasadnieniu swego żądania na łamanie prawa , dyskryminowanie , szykanowanie, poniżanie i stosowanie tortur psychicznych. Mimo , że skarżący był przesłuchiwany w charakterze strony , nie wskazał w toku postępowania , na czym – w jego ocenie – miałyby polegać zachowania pozwanego jakoby łamiące i naruszające normy Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

W ocenie Sądu Apelacyjnego , skarżący nie wskazał także wyraźnie , w sposób pozwalający na merytoryczną ocenę tego zarzutu , jakich wniosków oraz zarzutów zgłoszonych przez niego w pozwie nie rozpoznał Sąd Okręgowy. Stąd też Sąd Apelacyjny nie może odnieść się do tak sformułowanego zarzutu. Sąd Apelacyjny nie dopatrzył się w tym zakresie żadnych uchybień po stronie Sądu I Instancji. Sąd Okręgowy w toku postępowania rozpoznał wszystkie wnioski zgłoszone przez skarżącego , wyprowadzając z nich prawidłowe wnioski.

Mając na względzie powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.